

Innlegg Statnetts høstkonferanse

Oslo kongressenter, Samfunnssalen, 24. oktober 2012.

Innledning

- Kjære alle sammen!
- Hamsun skrev: "Det er høst. Sommeren er forbi, den forsvant like så hurtig som den kom; akk hvor den gikk hurtig."
- Men for oss som venter på Statnetts høstkonferanse kan vel sommeren knapt bli ferdig fort nok...
- Det er i alle fall hyggelig å møtes på Statnetts høstkonferanse, og det er også hyggelig å kunne slå fast at mye nå ser ut til å gå i riktig retning.
- For det første har vi fått opp farten på konsesjonssiden. Siden høstkonferansen i fjor har vi i gjennomsnitt gitt konsesjon til mer enn en kilometer 420 kV strømlinje – hver dag.
- For det andre har vi fått en helt annen debatt knyttet til nettutbygging. For bare et par år siden hadde vi store nasjonale debatter om nettutbygging, monstermaster og ikke minst OM vi trengte mastene. Nå er diskusjonen annerledes: Det er blitt en bred enighet om at strømnettet må oppgraderes. Diskusjonene nå handler om **hvor** traseene skal gå.

- Jeg vil gi Statnett ros for at de nå jobber enda mer målrettet for å forklare folk hvorfor vi trenger mer nett, og dermed skape økt aksept for utbygging.

Nettmeldingen

- Det jobber vi med fra regjeringens side også. Et viktig element i dette arbeidet er nettmeldingen, der satte vi flere konkrete mål:
 - Sikker tilgang på strøm i alle deler av landet.
 - Høy fornybar elektrisitetsproduksjon.
 - Tilrettelegging for næringsutvikling som krever økt krafttilgang, som og industrivirksomhet kraft fra land til petroleumsvirksomhet.
 - Tilstrekkelig overføringskapasitet mellom regioner, blant annet for å unngå langvarige store forskjeller i strømpris mellom områder.
 - Et klimavennlig energisystem som tar hensyn til naturmangfold, lokalsamfunn og andre samfunnsinteresser.
- Vi må til enhver tid sørge for å ha riktig balanse mellom nett, kraftproduksjon og forbruk. Dette er en krevende øvelse, og vi er helt avhengig av å ha et energisystem som er tilstrekkelig fleksibelt. Den kritiske betydningen av strøm tilsier at konsekvensene ved å bygge for lite nett er større enn konsekvensene av å overinvestere.
- Vi jobber nå med å oppfølgingen av nettmeldingen, og ikke minst endringene knyttet til planlegging og konsesjonsbehandling av store kraftledninger. Regelendringene vil være på plass fra 1. januar. Dette vil øke

effektiviteten, styrke tidlig involvering av de aktuelle partene og tydeliggjøre de politiske valgene

- Vi er på riktig kurs - de viktigste rammene for energipolitikken er på plass. Oppgaven blir nå å gjennomføre politikken.

Nettutvikling

- Det skal gjøres store nettutbygginger fremover, og vi er allerede i gang med flere viktige prosjekter. Sima-Samnanger og Ørskog-Sogndal vil bidra til å bedre forsyningssikkerheten i Bergens-området og Midt-Norge.
- Det er også flere saker som nå er i prosess og som vi har fullt trykk på, blant annet nødvendige nettførsterkninger i nord. Nettet på Sørlandet og rundt de store byene skal også forsterkes, noen av disse sakene har allerede fått konsesjon mens andre er hos NVE eller departementet.
- Når vi skal bygge mye nett vil store investeringene skape muligheter for å videreutvikle og bygge opp leverandørindustrien. Det er en mulighet vi må utnytte.
- Samtidig må vi unngå at de store investeringene skaper et kostnadspress i bransjen. Det at vi skal bygge mye nett i årene som kommer betyr ikke at Auke Lont og Statnett vil få fri tilgang på gullkortet.
- Vi vil holde et våkent øye på kostnadsutviklingen framover, og må ha et kontinuerlig fokus på kostnadseffektivitet. I den forbindelse er det positivt at Statnett har utviklet en egen

strategi for å sikre konkurransen innen leverandørindustrien.

Sentralnettbrukernes råd (kan evt. kuttes)

- Jeg vil gjerne si et par ord om en sak som har fått bemerkelsesverdig stor oppmerksomhet i det siste. I statsbudsjettet som ble lagt fram tidligere denne måneden foreslo regjeringen at ordningene med Sentralnettbrukernes råd og direkte brukerrepresentasjon i Statnetts styre skal avsluttes.
- Disse ordningene ble etablert for over 20 år siden, og ble da etablert i forbindelse med omorganiseringen av Statkraft. Ordningene ga mening for 20 år siden. Det gjør de ikke lenger!
- I lys av de store investeringene Statnett nå står overfor, er det viktig å styrke nøytraliteten til selskapet. Det er bakgrunnen for endringene – som er både viktige og riktige.
- Jeg forutsetter at Statnett fortsatt legger opp til en god brukerkontakt, og vi vil følge opp at dette blir ivaretatt fremover. I nettmeldingen har vi vært tydelige på at Statnett har et spesielt ansvar for å tilrettelegge for store forbrukere av kraft, nettbygging og produksjon. For å oppfylle ansvaret må foretaket ha god kontakt med alle sine brukere.

Utenlandskabler

- Et annet stadig tilbakevendende tema er utenlandskabler.

- Vi har behov for å bedre utvekslingskapasiteten med utlandet. For en måned siden sendte vi forslag til endringer i energiloven på høring. Her foreslår vi at Statnett selv må eie utenlandsforbindelser eller ha bestemmende innflytelse i foretaket som gis konsesjon.
- Etter departementets syn har Statnett som systemansvarlig best forutsetninger for å se utviklingen av utenlandsforbindelser opp mot det norske kraftsystemet som helhet. Det er også viktig at eierskap til infrastruktur er adskilt fra kraftproduksjon eller andre særinteresser.
- Et annet viktig element er at inntektene fra produsenteide utenlandskabler først og fremst vil tilfalle eierne, og ikke resten av samfunnet. Det betyr mindre penger til å bygge nett i resten av landet. Derfor mener vi at det er viktig å sikre at inntektene fra utenlandsforbindelser skal gå tilbake til samfunnet som helhet. Og derfor setter vi foten ned for utenlandskabler i regi av andre aktører enn Statnett.
- Det har blitt innvendt fra noen kraftprodusenter at Statnett er for langsomme i fremdriften av nye kabler. I juni i år ble det fastsatt en tidsplan for utenlandskabler til Tyskland i 2018 og Storbritannia i 2020. Byggingen av Skagerak 4 til Danmark pågår og Syd-vestlinken til Sverige planlegges. Mer enn dette tåler ikke det innenlandske kraftnettet i perioden fremover.
- Nye utenlandsforbindelser skal etableres i den grad de er samfunnsøkonomisk lønnsomme. I vurderingen av nye forbindelser vil bidraget til å styrke forsyningssikkerheten i Norge være et viktig hensyn. Det vil altså ikke være snakk om noen rene ”eksportkabler”.

- I diskusjonen om utenlandskabler, snakkes det stadig om Norges rolle som ”grønt batteri for Europa”. Altså at Norge kan bidra med balansekraft for resten av Europa, som med sin store fornybarsatsning får stadig mer uregulert kraft – basert på sol og vind.
- Til en viss grad har Norge denne funksjonen allerede, og jeg tror det kan bli enda større enn i dag. Danmarks satsning på vindmøller har i stor grad blitt mulig fordi norsk vannkraft fungerer som balansekraft.
- Men det er viktig å være klar over proporsjonene. Selv om Norge har mye vannkraft, er det dessverre langt fra nok til å være balansekraft for hele Europa.
- Vi kan altså gi et bidrag, og gjør det allerede, men vi må heller ikke overdrive størrelsen av dette grønne batteriet.
- Og så kan det jo hende at vi kan ha god bruk for en del av denne kraften her hjemme. Regjeringen har blant annet presentert flere klimatiltak som til sammen vil kunne bety en betydelig økning i kraftforbruket her hjemme.
- Et viktig prosjekt er den pågående utredningen om elektrifisering av Utsira-høyden. Og dette er ikke akkurat et lite prosjekt.
- I Klimameldinga slo vi fast at vårt mål er at den sørlige delen av Utsirahøyden skal forsynes med kraft fra land. Det målet står fast!
- Så har vi registrert at det pågår en diskusjon om hvilken måte det er mest hensiktsmessig å jobbe fram de

nødvendige utredningene for å nå dette målet. Det er vi villige til å diskutere.

- Men la meg gjøre det helt klart; Målet står fast. Vi har vist vilje til å sette makt bak kravene, det er blant annet betingelsene knyttet til utbyggingen av Edvart Grieg-feltet et tydelig eksempel på.
- Så til de som eventuelt måtte tro at vi ikke kunne komme til å trenge kraft i Norge – tro om igjen!

Minimelding – kursen framover

- Som en del av statsbudsjettet for 2013 la Regjeringen frem vurderinger av Energiutvalgets rapport og ga en gjennomgang av status for energipolitikken.
- Energiutvalget (NOU 2012:9) har gitt en bred og grundig drøfting av viktige utviklingstrekk i energiforsyningen framover.
- Det er min vurdering at det er godt samsvar mellom de utfordringene utvalget peker på og Regjeringens energipolitikk. Vi er på riktig kurs – de viktigste rammene for energipolitikken frem mot 2020 er på plass. Vi jobber nå får å gjennomføre politikken.
- Sammen med Sverige har vi som mål å øke den fornybare elproduksjon med 26,4 TWh innen 2020. Dette er et ambisiøst mål. Det tilsvarer 10 prosent av total kraftproduksjonen i Norge og Sverige. For å nå målet må begge land bygge ut betydelig fornybar produksjon frem til 2020.

- Og for de som ikke fikk med seg statsrådets kanskje klareste budskap på energidagene i forrige uke, så kan jeg gjerne gjenta det i dag.
- De som vil være med, de som vil være ferdig med utbygging i tide for å motta sertifikater, de må komme på banen nå!
- Men det betyr ikke at løsningen er at utbyggere sender inn søknader for alle prosjekter de må ha på tegnebrettet eller i skuffen. Tvert i mot!
- For at vi sammen skal lykkes med å få igangsatt de beste prosjektene og rekke dette innen 2020, er det avgjørende at alle produsenter selv gjør en sortering mellom de prosjektene de kanskje tror er aktuelle og de prosjektene de er helt sikker på at de har muligheten til å gjennomføre.
- De eneste som tjener på at den norske konsesjonsprosessen drukner i haugen av prosjekter som kanskje ikke kommer til å bli gjennomført, er de svenske utbyggerne som ønsker å få en størst mulig andel av utbyggingen på sin side av grensen.

Konsesjonspolitik

- For skal vi nå de ambisiøse målene vi har satt gjennom sertifikatsystemet, er vi avhengig av at tilstrekkelig mange realiserbare prosjekter får tillatelse i tide.
- Det må alle parter bidra til.
- Jeg er glad for å kunne slå fast at vi nå har fått opp farta i konsesjonsbehandlingen!

- Siden mars i fjor har departementet doblet takten i konsesjonsbehandlingen sammenlignet med de foregående årene. Siden 4. mars i fjor, altså på halvannet år, er det behandlet totalt 2,7 TWh vind- og vannkraft – 36 konsesjoner. En konsesjons mengde det tidligere tok tre år å behandle ferdig.
- (Over treårsperioden 2008-2010 ble det totalt behandlet totalt 2,9 TWh vind og vann – 38 konsesjoner.)
- Første halvdel av 2012 ga NVE konsesjon /positiv innstilling til 3,6 TWh vind- og vannkraft. Dette er over dobbelt så mye som de ga i hele 2011 (1,7 TWh).
- Det fortjener en applaus!
- Og i statsrådens fravær kan jeg fortelle at da jeg for 3-4 uker siden fikk ny jobb, og en halvtime etter statsråd trappet opp på statsrådets kontor for en første prat om mine arbeidsoppgaver, så var det ett område han var ekstremt tydelig på; tempoet i konsesjonsbehandlingen skal holdes på minst dette nivået. Og jeg har ingen andre ambisjoner enn å levere nettopp det statsråden har bedt om!

Tiden etter 2020

- Regjeringen har lagt rammene for energipolitikken frem mot 2020 – og det ligger fast. Vi er på riktig kurs og innsatsen de neste 8 årene må rettes mot gjennomføringen.
- 8 år er ikke lang tid i energipolitikken. Energipolitikken krever langsiktig tidshorisont. Både produksjon og overføringskapasitet har lang levetid. En stor del av den

kapasiteten vi bygger de nærmeste årene vil fortsatt være på plass i 2050.

- Når vi ser framover, mener jeg målet må være å jobbe mot et godt dimensjonert og miljøvennlig kraftsystem, som er robust nok til å håndtere store svingninger i energiproduksjon og energiforbruk.
- Diskusjonen om utviklingen i energisektoren etter 2020 er naturligvis preget av en del usikkerhet, men det er interessant å se på noen av utviklingstrekkene som energiutvalget pekte på:
 - Vi blir mer avhengig av en sikker strømforsyning. Samfunnets sårbarhet for strømavbrudd øker. Dette stiller krav til en robust og fleksibel energiforsyning
 - Den norske kraftforsyningen vil i overskuelig fremtid være dominert av vannkraft. Dette innebærer at vi fortsatt vil ha en kraftforsyning med store variasjoner i energitilgangen fra år til år
 - Viktige rammebetingelser for utviklingen i energisektoren blir avgjort av internasjonale utviklingstrekk.
 - Utviklingen i det framtidige energi- og kraftbehovet i Norge på lang sikt er usikker, og har et stort utfallsrom

EU/EØS

- Vi blir naturligvis også påvirket av det som skjer ellers i Europa, der arbeider de også med vurderingene av hvordan det langsiktige energikartet skal se ut fram mot 2050.
- Dette arbeidet er viktig for oss. Det er svært viktig at Norge påtar seg en aktiv rolle tidlig i prosessen, og får fram det

norske og nordiske perspektivet i debattene og aktivt påvirker EUs arbeid med etableringen av en langsiktig europeisk energipolitikk.

- I diskusjonen om hvordan energipolitikken for Europa skal se ut etter 2020, bør debatten ta hensyn til at utfordringene varierer svært mye mellom land.
- Energisituasjonen ellers i Europa skiller seg betydelig fra de utfordringene vi står ovenfor i Norge og i Norden. En viktig oppgave i årene framover blir derfor å finne de mest hensiktsmessige tiltakene for å oppfylle felles mål, tilpasset virkeligheten slik den faktisk ser ut. Den beste løsningen er ikke nødvendigvis identiske tiltak i alle land.
- Etter mitt syn er det langt fra åpenbart at detaljregulering og sentraliserte løsninger fra EU-kommisjonen best ivaretar de utfordringene vi står overfor.
- Det gjør også at vi må sørge for å utnytte handlingsrommet som finnes i EØS. Vi bør i alle fall være minst like gode som EU-landene selv til å bruke denne muligheten!

Avslutning

- La meg avslutte der jeg begynte: Det er mye som går riktig vei i energisammenheng.
- Med elsertifikatene har vi fått på plass et klart rammeverk for årene frem til 2020.
- Vi er i gang med en storstilt fornybarsatsning, og for norske aktører er bestillingen soleklar: Frem mot 2020 skal vi

sammen med Sverige øke den fornybare elproduksjon med 26,4 TWh.

- Vi har fått opp takten på konsesjonssiden, ikke minst når det gjelder nett. Vi skal bygge mye nett i årene fremover, og det vil sannsynligvis bli diskusjoner knyttet til dette.
- Men det er oppmuntrende å se at debatten ikke lenger omhandler behovet for nett, men i stor grad handler om hvor traseene skal gå. Dette er en helt annen – og mer opplyst – debatt enn den vi hadde for et par år siden. Det er derfor en debatt vi ser frem til å ta!
- For som den amerikanske politiker og advokaten William G. McAdoo har sagt: "Det er umulig å slå en uvitende mann i en diskusjon".
- Takk for oppmerksomheten!